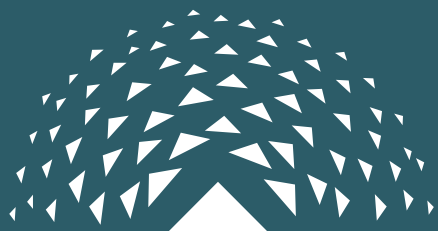


**Új szövetség a Fekete-tenger két partján? –
Törökország és Ukrajna együttműködése**

A New Alliance on the Two Shores of the Black Sea? -
Cooperation between Turkey and Ukraine

EGERESI ZOLTÁN



KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

A publikáció a Tempus Közalapítvány által nyújtott Magyar Állami Eötvös Ösztöndíj támogatásával készült.

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Egeresi Zoltán, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.34>

Összefoglalás: Az elemzés a török–ukrán diplomáciai kapcsolatok dinamikáját mutatja be, különös tekintettel az Oroszország 2014-es illegális krími annexiója után eltelt időszakra. Törökország már a 2000-es évek végén és a 2010-es évek elején stratégiai partnerséget alakított ki Ukrajnával a Felsőszintű Stratégiai Együttműködési Tanács létrehozásával, azonban az együttműködés Oroszország krími és kelet-ukrajnai beavatkozása következtében mélyült el. Az orosz Su-24-es 2015 végi lelövése és az arra válaszként adott orosz szankciók bevezetése katalizálta a két ország kapcsolatát: megszorodtak a magas rangú találkozók, illetve erősödött a gazdasági és katonai együttműködés. Az elemzés szerint Törökország Ukrajna támogatásával Oroszországot kívánja ellensúlyozni a fekete-tengeri régióban anélkül, hogy – hangos kiállása ellenére – valóban megváltoztatná az erőviszonyokat, egyúttal pedig Ankara arra is törekszik, hogy távol tartson más hatalmakat a térségtől.

Kulcsszavak: Törökország, Ukrajna, Fekete-tenger

Abstract: *The analysis aims at describing the dynamics of Turkish-Ukrainian relations with special focus after 2014 with the illegal annexation of Crimea by Russia. It argues that Turkey's efforts to create a strategic partnership started in late 2000s and early 2010s by establishing the High Level Strategic Cooperation Council, Russia's intervention in Crimea and the war in Eastern Ukraine pushed Ankara to deepen its ties with Kiev. Nevertheless, the Russian Su-24's downing in late 2015 and subsequent Russian sanctions served as catalyzed the bilateral ties in form of frequent high-level visits and improved economic and military cooperation. The analysis argues that Turkey intends to counterbalance Russia in the Black Sea region by supporting Ukraine, however its measures despite the strong rhetoric are far to alter the existing status quo as well as Ankara tries to keep out other powers from the Black Sea.*

Keywords: Turkey, Ukraine, Black Sea

A TÖRTÉNELMI ÉS GEOPOLITIKAI KONTEXTUS

A Fekete-tenger hagyományosan Törökország geopolitikai előterének számított. A 15. század és a 18. század vége között egyszerűen az Oszmán Birodalom területének, mondhatni „tavának” számított, ahonnan a cári Oroszország Azov elvesztésével kezdte el kiszorítani a törököket. A 18. század végétől a teljes 19. század folyamán vívott számos háború rendszerint az oszmánok vereségével ért véget. Ennek következtében elveszítették a Krím-félszigetet



és Besszarábiát, kiszorultak a Kaukázusból és annak Fekete-tengeri mellékéből, majd 1877–78-tól több háborúban Bulgária egy részét is fel kellett adniuk, hogy a 20. század kezdetére Isztambul előterére zsugorodjon az európai jelenlétük. Ezekben az évszázadokban nem alakult ki szerves kapcsolat az Ukrajna területén élő kozákok és a birodalom között. Még akkor sem, amikor a kozákok bizonyos esetekben – Oroszországot ellensúlyozandó – igyekeztek szövetségre lépni az oszmánokkal, vagy később ukrán nacionalista csoportok törekedtek a Porta támogatásának elnyerésére. Az oszmánok rendszerint megelégedtek az északi „túlpárt” tatárok általi biztosításával. Az oszmánok fekete-tengeri agóniájára a végső csapást a sèvres-i (1920) majd a lausanne-i (1923) békeszerződés mérte, amelyek demilitarizálták a Dardanellákat és a Boszporuszt, s kivették azokat a török katonai fennhatóság alól. Ehhez képest jelentős sikert hozott az 1936-ban aláírt [montreux-i egyezmény](#), amely visszaadta a szorosok fölötti török ellenőrzést.

A II. világháború utáni szovjet fenyegetések hatására – amelyek a szorosok jogállását és néhány keleti török megye hovatartozását vizsgálták volna fölül – Törökország a nyugati szövetségi rendszer felé fordult, s 1952-ben NATO-tagállam lett. Annak ellenére, hogy a hidegháború alatt a NATO déli szárnyának részeként fontos geopolitikai szerepre tett szert a Szovjetunió feltartóztatása terén, végül sikerült elkerülni a komolyabb összeütközést. Később megindult a közeledés a két fél között, ennek egyik fontos része volt, hogy 1978-ban [megállapodást írtak](#) alá a tengeri határokról, amelyek a SZU 1991-es felbomlása után is az ukrán/orosz–török határként funkcionáltak tovább.

A Szovjetunió megszűnése megváltoztatta a régió addigi geopolitikai helyzetét. Oroszország ugyan továbbra is meghatározó szereplője maradt a régiónak, azonban Georgia, Moldova és Ukrajna függetlenségével jelentős mértékben lerövidült a fekete-tengeri határszakasza. A tengeri kijáráttal rendelkező államok számának megnövekedésén túl számos konfliktusgóc is képződött az 1990-es évek elején, amelyek viszonylag rövid időn belül ún. befagyott konfliktussá váltak. Ezek olyan szakadár területek voltak, amelyeken maradt vagy éppen megjelent az orosz katonai jelenlét, ezáltal szavatolván „önállóságukat”. Ez történt Moldova kárára a Dnyeszter menti köztársasággal, Georgia esetében pedig Abházia és Dél-Oszétia révén (a tágabb térséget nézve pedig érdemes kiemelni a két csecsen és a két hegyi-karabahi háborút is). A régióban zajló összecsapások egy további dimenzió miatt is fontosak a török közvéleménynek: számos országban [élnek török kisebbségek](#), így a gagauzok (kb. 150 ezer fő Moldovában), az ahiska/mesketi törökök és a krími tatárok (kb. 250 ezer fő), ezen népcsoportok biztonsága napirendi téma Ankarában.

Az utóbbi három évtized megmutatta, hogy e befagyott konfliktusok újra nyílt háborúvá fajulhatnak, amit az orosz–georgiai háború is demonstrált 2008-ban. Ez utóbbi rövideje ellenére is jelentős volt, mert jelezte, hogy Oroszország az 1990-es évekhez képest megerősödött, ambiciózusabbá vált, egyúttal pedig nem nézi jó szemmel az érdekszférájának tekintett államok különütasságát és az esetleges nyugati szövetségi rendszerhez történő csatlakozásukat.

A térség szövetségi dinamikája is megváltozott a hidegháborúhoz képest. Míg 1991 előtt két blokk osztozott rajta – Törökország NATO-tagként, a Szovjetunió, Románia és Bulgária pedig a Varsói Szerződés tagjaként –, a keleti blokk felbomlása utáni hatalmi vákuumban új, regionális kezdeményezések alakultak. Ezeknek Törökország fontos [támogatója vagy éppen kezdeményezője volt](#). Közülük kiemelkedik az 1992-ben Isztambulban létrehozott BSEC ([Black Sea Economic Cooperation](#)) gazdasági együttműködés, katonai kooperáció terén pedig a [2001-ben elindított BLACKSEAFOR](#), majd a 2004-es [Black Sea Harmony](#). Számos állam számára azonban a helyi kezdeményezések helyett a nyugati integráció jelentett valós gazdasági (EU) és védelmi (NATO) alternatívát. Így lépett be először a NATO-ba és az Európai Unióba Bulgária és Románia, majd kérte felvételét Georgia és Ukrajna is. A NATO bővítését Törökország is támogatta, miközben maga is jelentkezett az Európai Unióba, ahol először tagjelölt (1999) lett, majd megkezdte a csatlakozási tárgyalásokat (2005).

Az Oroszország előterében lévő Ukrajna és Georgia nyugati integrációs ambícióit azonban Moszkva veszélyforrásnak tekintette. Ez oda vezetett, hogy 2013-ban nyomásgyakorlással képes volt megakadályozni Ukrajna EU-val kötendő társulási egyezményét, ezt követően pedig a 2014 februárjában Kijevben zajló hatalomátvétel miatt úgy döntött, hogy a Krím-félszigetet annektálja, majd pedig két, döntően orosz lakosságú keleti megyében (Luhanszk, Donyeck) hibrid háborút kezdeményezett. A területi nyereségnek és a hadiipari fejlesztéseknek köszönhetően Oroszország befolyása megnőtt a térségben, komoly aggodalmat keltve Ankarában. Ezek az aggodalmak kifejezett ellenségeskedésé fajultak 2015 őszén, amikor az orosz csapatok megjelentek a szíriai polgárháborúban, és kiépítettek egy második bázist is, ezzel gyakorlatilag körbevéve Törökországot.

TÖRÖK–UKRÁN KAPCSOLATOK

A hidegháború lezárását követően Törökország jó viszonyra törekedett a Fekete-tenger többi államával. Ahogy már említettük, támogatta jelentkezéseket és felvételüket a NATO-ba, továbbá élénk gazdasági kapcsolatokat épített ki a térségben. Ezen országok közül a gázkereskedelem miatt egyértelműen kiemelkedett Oroszország jelentősége. Mivel 2005-ben átadták a Kék Áramlat gázvezetékét, Törökország feje fölül elhárult az orosz–ukrán gázháborúk veszélye.

A barátinak mondható török–ukrán kapcsolatok építését számos pozitív gesztus is segítette, ilyen volt török részről a Líbiában rekedt ukrán állampolgárok evakuálásában nyújtott támogatás 2011-ben, vagy az ukrán segítség a 2011–12-es hideg tél extra gázszükségletének kielégítésében. Ebben az időszakban, 2011-ben, a davutoğlui külpolitikai aktivizmus jegyében hozták létre a Felsőszintű Stratégiai Együttműködési Tanácsot.



A baráti viszonyban új – az egész Fekete-tenger biztonsági helyzetét felülíró – dinamikát hozott a 2014-es orosz területi foglalás és a kelet-ukrajnai konfliktus kezdete. Törökország a Krím orosz anektálása idején számos fórumon kiállt Ukrajna területi egysége mellett, s ezt az álláspontját azóta is többször megerősítette a különböző találkozók alkalmával. A bilaterális viszony látványos fejlődése azonban csak 2016-ban vette kezdetét, nem sokkal a török légteret megsértő orosz Szu–24-es vadászbombázó lelövése, illetve az azzal összefüggésben meghozott orosz szankciók után. Ez világosan rámutatott arra, hogy Ankara a retorikán túlmenően alapvetően respektálta a Fekete-tenger melléki orosz akciókat (Georgia, majd Krím és Kelet-Ukrajna), és a szíriai beavatkozás, valamint az orosz kapcsolatok megromlása volt az, ami [katalizálta a török–ukrán](#) közeledést. Így 2016 első felében az akkori ukrán államfő, Petro Porosenko kétszer is Törökországba utazott, látogatását pedig több török miniszter is viszonzta.

A magas rangú találkozók és egymás melletti kiállások állandósultak az utóbbi években. Volodimir Zelenszkij ukrán államfő április 10-i ankarai látogatása a 9. Felsőszintű Stratégiai Együttműködési Tanácsülésén szintén ebből a folyamatosan fejlődő kapcsolatból következett. Erdoğan pedig az immár „hagyományosnak” mondható [támogatásáról biztosította](#) ukrán kollégáját az akkor folyó orosz katonai erődemonstráció árnyékában – amit Moszkva [rossz néven is vett](#).

Ukrajna számára ez a segítség korlátozott volta ellenére is értékes. A folyamatosan fejlődő gazdasági kapcsolatokon túl az egyik legerősebb NATO-taggal folytatott hadiipari együttműködés és technológiai transzfer (amit közös fejlesztések is támogatnak) a nyugati szövetségi rendszerhez fűződő viszonyát erősíti. Eközben Törökország a többi török állam felé is közvetíti Ukrajna ügyét, ezzel pedig Kijev diplomáciai mozgásterét is növeli.¹

A két ország közötti gazdasági kapcsolatok is átalakultak. A Krím annexiója és az ország keleti területeinek elvesztése megváltoztatta a gazdasági együttműködés addigi jellemzőit: sok kisebb és közepes méretű török vállalkozás kivonult az ukrán piacról, ellenben számos nagyobb, a bizonytalanságnak jobban ellenálló vállalat kezdett befektetni az országban, a korábbihoz képest sokkal több szektorban. Míg az orosz–ukrán konfliktus előtt főként a textiliparban voltak aktívak a török cégek, az utóbbi években már többek között a telekommunikációban, energetikában, építőiparban és hadiiparban is. A Turkcell török szolgáltató az ukrán 3G kiépítésénél nyert tendert, a Limak Holding Dnyipropetrovszk városában [metróépítési tendert nyert el](#), míg a Güreş Enerji az ország legnagyobb szélerőműparkját kezdte el építeni. Jelenleg Törökország Ukrajna [negyedik legnagyobb exportpiaca](#), s a két ország közötti kereskedelem összvolumene alapján (több mint öt milliárd dollár) a hatodik legfontosabb partner.

Szintén jelentős – politikai súlyát tekintve mindenképp – gesztus volt, amikor a konstantinápolyi pátriárka 2019 legelején hivatalosan is [leválasztotta az Ukrán Ortodox Egyházat](#) a Moszkvai Patriarchátusról (amelynek joghatósága alá még 1686-ban került).

1 Felmerült, hogy megfigyelőként Ukrajna is csatlakozzon a Türk Tanácshoz.

A közeledésnek köszönhetően sikerült a beutazási szabályokat is könnyíteni. A két ország már 2011-ben kölcsönösen eltörölte a vízumkötelezettséget, majd a 2017-ben kötött megállapodás után az útlevelekötelezettséget is: azóta a török és ukrán állampolgárok a [személyi igazolványukkal utazhatnak](#) egymás országába. A könnyítéseknek köszönhetően emelkedett az országba látogató ukrán turisták száma is a 2017-es [1,3 millióról](#) 2019-re több mint [1,5 millióra](#).

KRÍMI TATÁROK HELYZETE

A geostratégiai változáson túlmenően a krími tatárok sorsa okozott nagyobb aggodalmat Törökországban: a rokon népek tekintett, a török nyelvek másik ágába tartozó nyelvet beszélő népcsoport a 18. század végén került orosz uralom alá. Azóta arányuk jelentősen csökkent a félszigeten, amely a területen folyó háborúk mellett a kivándorlásuknak, illetve deportálásuknak volt köszönhető, valamint ezzel együtt az orosz lakosság betelepítésének. A krími tatárok életében máig meghatározó, s emlékezetpolitikailag kulcsfontosságú tragédiát jelentett a sztálini deportálás (a náciakkal való kollaboráció miatt más népekhez hasonlóan büntették őket). Az [1944. májusi kitelepítés](#) három napja alatt mintegy 240 ezer embert szállítottak vagonokban a Szovjetunió belső területeire (főleg Üzbegisztánba); a deportálás és a nem megfelelő ellátás miatt több mint százezren életüket veszítették. A szülőföldjüktől távolra kerülő tatároknak még az anyanyelvük használatát is megtiltották, helyzetük azonban lassú javulásnak indult Sztálin halála után. Az 1980-as évek végétől kezdve az 1990-es évek folyamán a krími tatárok döntő része visszatérhetett Közép-Ázsiából a félszigetre, ahol az annexió előtt a megközelítőleg 2 milliós lakosság több mint 10 százalékát adták.

A cári uralom közel százötven éve alatt jelentős tömegek vándoroltak az Oszmán Birodalomba. Ugyan a több évszázados együttélés miatt a csoport tagjai asszimilálódtak, mégis sokan őrzik a származástudatukat (becslések szerint így akár [3-5 millió](#) tatár is élhet a több mint 80 milliós országban, valójában azonban jóval kisebb, legfeljebb pár százezresnek tekinthető a közösség). Még akkor is, ha a krími tatár szervezetek szeretik eltúlozni a tatárok valós számát, kétségtelen, hogy az utóbbi évtizedekben aktív civil hálózat jött létre. [1955-ben alakult](#), majd 1992-ben a török kormány közhasznú egyesületté nyilvánította a Krím Egyesület (Kırım Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği), amely képviselket nyitott Lengyelországban, Romániában és Ukrajnában is. Az 1990-es években – egyéb szervezetek megjelenése mellett – élénk kapcsolat alakult ki az Ukrajnában élő krími tatárság és a törökországi szervezetek között. A krími tatárok helyzetét ráadásul nemcsak a saját diaszpóracsoportjaik, hanem a török közvélemény, azon belül is főleg a nacionalista csoportokkísérték figyelemmel.



A Krím 2014-es elfoglalását mind a helyi tatárság, mint a törökországi szervezeteik illegitimnek tekintették. A krími tatárok Ukrajna mellett foglaltak állást, illetve igyekeztek a török külügyre is hatni – Ahmet Davutoğlu retorikailag meg is erősítette a különböző tatár szervezetekkel való [találkozás alkalmával 2014 áprilisában](#), hogy Törökország nem ismeri el a Krím elfoglalását, azonban ez vajmi keveset változtatott a helyzeten –, egyúttal a volt kormányfőt, Mustafa Abdülcemil Kirimoğlut ankarai látogatásakor Abdullah Gül török államfő tüntetőleg érdemrenddel ajándékozta meg.

Az orosz restriktciók sem maradtak el a nem túl nagy lélekszámú, azonban annál hangosabb kisebbséget illetően. Még 2014-ben Kirimoğlut kitiltották az országból, majd 2016-ban betiltották a meclist (a krími tatárok kormányát), valamint több magas rangú politikust is letartóztattak.

Ezen a helyzeten csak a török–orosz kapcsolatok javításával lehetett változtatni, ahol kisebb eredményeket sikerült is elérni. Így például 2017-ben a krími tatárok kormányának két alelnökének szabadon engedését sikerült elérni a két államfő közötti tárgyalások során. A török állam a krími tatárok védelmében korlátozott eszközökkel rendelkezik. A harcias retorika helyett, úgy tűnik, a pragmatikus együttműködés jobban szolgálhatja a közösség érdekeit.

Megemlítendő, hogy míg 2014 előtt az ukrán állam sem tett komoly erőfeszítéseket a krími tatárok érdekében, az orosz foglálás után gyökeresen megváltozott a helyzet, ugyanis Kijev ezután már kiváló lehetőséget látott a hányattott sorsú kisebbség ügyének internacionalizálásában. Ennek részét képezte az 1944-es deportáláshoz kötődő kampány: 2015 végén május 18-át a Krími Tatár genocídium megemlékezésének napjává nyilvánította az ukrán parlament.²

KATONAI ÉS HADIIPARI EGYÜTTMŰKÖDÉS

A nkara a fekete-tengeri NATO-jelenlét növelésének képviselőjével fontos szolgálatot tett Ukrajnának. Recep Tayyip Erdoğan 2016-ban az orosz–török kapcsolatok mélypontján próbált nyomást gyakorolni Jens Stoltenberg NATO-főtitkárra: „[a Fekete-tenger majdnem orosz tóvá vált. Ha nem vigyázunk, a történelem nem fog megbocsátani nekünk](#)”. Ez különösen hasznos volt Kijev számára, mivel az kilépett a BLACKSEAFOR és a Black Sea Harmony együttműködések közül az oroszok részvétele miatt. A 2016-os varsói csúcson – a török érdekekkel összhangban – a NATO a légi, tengeri és szárazföldi jelenlétének megerősítése mellett döntött (2016-ban a két ország közös [haditengerészeti gyakorlatot](#) is tartott).

A 2016 közepi orosz–török kiegyezés után a török retorika is finomodott, ahogy a szíriai katonai együttműködés mellett a szankciókat lassan kivezették az oroszok, és újraindult az akkuyui atomerőmű és a Török Áramlat gázvezet-

2 A 2016-os Eurovíziós Dalfesztiválon pedig éppen a deportálásról szóló dallal („1944”) nyert Ukrajna.

ték építése. A keményebb NATO-fellépésnek viszont épp a Törökországnak nagy mozgásteret jelentő montreux-i egyezmény szab gátat. Egyúttal meghatározza, hogy milyen nagyságú hadihajók haladhatnak át a szorosokon ([összesen 45 ezer tonna](#)), amire hivatkozva Ankara már 2008-ban két amerikai hajó [behajózását utasította vissza](#). A konvenció továbbá 21 napos időlimitet is előír a nem részes államok hadihajói számára, ami miatt a nem bolgár, román és török NATO-hadihajók folyamatos rotációra kényszerülnek.

A 2016-ban kezdődő komolyabb gazdasági-politikai együttműködés további fontos dimenzióját képezték a [hadiipari és katonai megállapodások](#). Az ukránok megnövekedett nyitottsága a NATO-tagokkal való védelmi együttműködések felé találkozott a törökök növekvő hadiipari fejlesztéseivel. Törökország az utóbbi években számos új hadihajót bocsátott vízre, továbbá az előzetes hírek szerint egy kisebb repülőgép-hordozó (TCG Anadolu) is elkészül 2021-ben. A török hadiiparban a legnagyobb figyelmet nem ezekért, hanem a pilótanélküli repülőgépek (drónok) terén elért eredményeiért kapta.

Az utóbbi években számos [együttműködést írt alá a két fél](#). A török hadiipar legnagyobb büszkesége, a drónok sem maradtak ki az eszközbeszerzésből. Kijev 2019-ben [12 BayraktarTB2-es pilóta nélküli repülőgépet vásárolt](#) Erdoğan egyik veje, Selçuk Bayraktar által vezetett Baykar Makinától 69 millió dollár értékben.

A 2020. februári és októberi elnöki szintű találkozók alkalmával katonai együttműködési és katonai keretegyezményt [írtak alá](#). November elején az ukrán és a török légierő parancsnokai ukránok képzéséről [egyeztek meg](#). Az év végén pedig Serdar Hüseyin Yıldırım, a Török Űrügynökség vezetője bejelentette, hogy [szerződést kötött](#) a két ország közös űrkutatási együttműködésről, szatellitfejlesztésről és felbocsátási technológiáról. Szintén november végén jelentették be, hogy közös vállalatot hoznak létre [48 darab Bayraktar TB2-es drón](#) legyártásához Ukrajnában. 2020 decemberében négy ADA-osztályú korvett [megvásárlásáról egyeztek meg](#). A haditengerészet terén legújabb fejleményként pedig 2021 második felében a [hírek szerint](#) ukrán hajók fognak csatlakozni a Kelet-Mediterráneumban zajló török haditengerészeti gyakorlathoz.

Orosz híradások szerint a török és izraeli drónok alkalmazása megnőtt az [orosz határ közelében](#). Ugyan a drónok megítélése jelentős mértékben javult a karabahi konfliktusban tanúsított eredményességüknek köszönhetően (amit a török média igyekszik felnagyítani), megjegyzendő, hogy sikerükben jelentős szerepet játszott a jóval gyengébben felszerelt karabahi örmény hadsereg eszköztelensége a 21. századi élvonalbeli technikával szemben.

ANKARA CÉLJAI ÉS LEHETŐSÉGEI

Törökország kiállása Ukrajna mellett a 2021 tavaszi orosz erődemonstráció során jelzés volt Moszkva számára, hogy Ankara fontosnak tartja, hogy a Fekete-tenger északi részén ne változzon a status quo, és továbbra is



Ukrajna integritásában érdekelt. Azonban nem várható, hogy Törökország olyan mélységben részt vegyen az orosz–ukrán konfliktusban, mint tavaly tette az azeri–örmény második karabahi háború alkalmával (noha a hadiipari együttműködés miatt a technikai személyzet és tanácsadók megjelenése nem zárható ki). Egyúttal az is jelzésértékű, hogy míg számos NATO-tagállam küldött csapatokat Ukrajnába, ezektől a közös egységektől Törökország távol tartotta magát.

Ez nemcsak a szemben álló felek nagyságából és a konfliktus eltérő hazai megítéléséből fakad (az azerieket testvérnépnek tekintik a törökök, ahogy a krími tatárokat is, azonban ez utóbbiak létszáma jóval kisebb, s egy eszkaláció esetén marginális szerepet játszanának), hanem a kedvezőtlen ár-érték arányból is. Törökország nem sokat nyerhetne belőle, ellenben a kapcsolatok megromlása Oroszországgal – ahogy az utóbbi években több példát is láthattunk rá – gazdaságilag igen kedvezőtlen lehet. Emellett katonailag is konfliktushoz vezetne: Ankara szeretné fenntartani a status quót Szíriában, amit viszont egy orosz támogatású szír offenzíva könnyen felboríthat, ez pedig erőforrások elvonására és akár nagyobb emberáldozatok meghozatalára (lásd 2020. februári szíriai harcok) kényszerítheti a török vezetést. Szintén a deeszkaláció felé tolja Ankarát a [tavalyi](#) és az [ez évi](#) hírekben szereplő több százmilliárd m³-es gázmezők felfedezése a Fekete-tenger török szakaszán.

Törökországnak nem érdeke a konfliktus eszkalálása és Oroszország megerősödése sem, ez utóbbi akadályozásában viszont korlátozott lehetőségei vannak. Ezek figyelembevételével inkább [„puha ellensúlyozást”](#) végez Moszkvával szemben, ami Ukrajna részben diplomáciai, részben katonai támogatását jelenti, de nem olyan módon, amely jelentős mértékben kihatna a katonai erőviszonyokra. Ezzel együtt támogatja a Fekete-tengerre vonatkozó NATO-kezdeményezéseket, miközben kényszerűen, pragmatikus okokból együttműködik Oroszországgal bizonyos területeken, a Kaukázustól Szírián át Líbiáig, még akkor is, ha érdekeik ellentétesek. Törökország számára szintén fontos érdek a montreux-i egyezmény fenntartása, amely egyrészt privilegizált helyzetet teremt számára a Fekete-tengeren, másrészt Oroszország számára is felértékeli a török relációt (azonban az új csatorna – Kanal Istanbul – építése [kérdéseket vet fel az](#) egyezmény [alkalmazhatóságával kapcsolatban](#)). Emellett Ankara az orosz–ukrán konfliktusban is tett olyan gesztusokat, amelyeket az ukrán fél [nehezményezett](#). Így például azt, hogy Törökország kimaradt az Oroszországellenes szankciókból, illetve támogatta az orosz delegáció visszatérését az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésébe. Ezek figyelembevételével a kemény retorikai megnyilvánulásokon túlmenően inkább az együttműködés pragmatikus, korlátozott voltát és gazdasági jellegét érdemes komolyan venni.